NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX. O sredo 2. maliga serpana (srednoletna) 1851. *List 27.*

Moj vertič.

Vertič sim imel
In drevca lepé,
Ki zibale so si
V soncu glavé.

Vabile so me
V senco hladnó,
Posipale vedno
Me s cvetjem ljubó!

Vejice bele
Do zlatih nebés, —
Kdo nek bi se branil
Zelenih perés?

Jesen prihaja;
Vsak drevček me rad
Povabi, pokliče,
Ponudi mi sad!

Eden med njimi
Na jok se derží,
Ne cvetja ne sadja
Prihranil mi ní.

Revca je komaj
V vertu dve lét',
In že je pozabil
Ko bratje cvetét'.

Kaj ga nek sili
Razsipat perés?
Alj zemlja kamnitna?
Alj žarki z nebés?

Milo povem vam:
Ta vert je serce
In svoboda drevček,
Le cvetje — kje je?? Miroslav.

Velik dobiček divjiga kostanja.

Kmetovavcam, živinorejcam, obertnikam in gospodarjem sploh v priporočilo.

(Dalje.)

Divji kostanj dobra živinska piča.

Divji kostanj radi jedó jeleni, sernje, goveda, ovce, koze, konji, prešiči in kuretina. Ker je divji kostanj grenkljat, se ga nekoliko brani živina o začetku, zlasti konji in prešiči, — ali če se ji navadne klaje nekoliko dni manj dajè, se ga živina kmalo navadi, in ga nikdar več ne opustí; marveč ga goveja živina in koze še potem raji imajo, kakor navadno pičo.

Kakor skoraj povsod, tako se je tudi z divjim kostanjem godilo: ljudjé so vidili, da živina na paši pod drevesi divjiga kostanja je sama po sebi začela ta sad jesti — to jim je razodélo, da bi utegnil živini za klajo služiti. Tako, pripoveduje baron Erberg, je bilo tudi v Dolu na njegovi grajšini, kjer med dolgama verstama divjiga kostanja pot v gradič pelja. Sperviga se je kostanj ljudem pod nogami valjal; grajšak sam ni vedel, da je divji kostanj za kaj. Ko so o jeseni kmetje na senožeti blizo teh drevés živino na pašo gonili, je začela divji kostanj zobati. To je kmete napotilo, nabrani kostanj v hlevu poskusiti, in skušnja se je dobro obnesla, potem še le je začela grajšina divji kostanj svoji živini pokladati in je v ta namen pervo léto 200 vaganov (mecnov) tega sada nabrala. Kravam se je pokladal divji kostanj zraven sená, in ker se je kmalo vsa živina te piče navadila, se je izbralo po tem za natanjčno skušnjo 8 krav, kterim se je poredama vsaki dan 3 četerti vagana ($^3/_4$ Metzen) divjiga kostanja v jerbasčkih pokladalo, polovíca zjutraj, polovíca na večer. Na to vižo se je veliko sená čez zimo prihranilo, in krave so začele veliko več in boljšiga mleka dajati. Daljne skušnje so to poterdile, ki so tudi učile, da je en vagán bolj siroviga (frišniga) kostanja okoli 90 funtov vagal; ta peza se scer pomanjša, ako se kostanj osuší, vunder so skušje vedno učile, da en vagan divjiga kostanja še več kot cent sená nadomestuje. Suhi kostanj je še tečniši in boljši od prav siroviga. Dajale ste se po tem o začetku pozimi 2 tretjíni (dva driteljca) sená in 1 tretjína divjiga kostanja — pozneje pa 1 tretjína sená, in 2 tretjíni divjiga kostanja, — namesto 18 funtov sená za en dan se je kladlo le 6 funtov sená, 12 funtov pa divjiga kostanja. Krave so se zredile in veliko boljšiga mleka dajale. O začetku so krave, ki te piče še niso bile vajene, mečji srale, pa kmalo je to jenjalo, in ne eno živinče ni med tem časam zbolelo, ko je okolj in okolj živina zlo bolehvala, ker grenkoba, ki jo ima ta sad v sebi, je dobro zdravilo zoper mnoge bolezni, posebno želodca in čev.

Če že divji kostanj tako dobro služi kravam, ki zraven njega še sená dobivajo, koliko bolj bo še služil kravam ubozih kmetičev, ki namesto sená le slame dobivajo!

Divji kostanj pa je tudi nektere nasprotnike našel, ki so mu oponašali, da ga zavolj grenkobe živina ne jé, da je mleko po njem grenko, da so sitnosti ž njim pri spravljanju, nekteri so clo rekli, da se mu mora grenkoba s kuhanjem in namakovanjem vzeti i. t. d.

Obilne skušnje so učile, da vsi ti vgovori niso resnica, ampak le prazni zmisliki tacih ljudí, ki se divjimu kostanju ustavljajo, kakor so se nekdaj ustavljali krompirju.

Živina se dobro redí in pita po kostanju; krave dajejo veliko dobriga mastniga mleka; njih teleta imajo žlahno (žmahtno) meso; ovce se hitro spitajo in dobijo veliko volne; konji se dobro redé, so moční in zdravi.

Kostanj se dajè živini navadno sirov in stolčen ali zmlet z rezanco ali brez rezance; — nekteri tudi kuhaniga dajejo, kar pa ni treba. Molznim kravam

naj se daje od konca polfunta na dan, pozneje clo do 10 funtov; volam za pitati vsak dan 15 do 20 funtov.

Kadar se kostanj živini poklada, naj se ji dovelj piti dajè, ker je kostanj tako imenovana vroča piča.

(Dalje sledi.)

Nektere povestice

od živinskih mazačev in mojstrov-skazov *).

Konjederec veljá večidel nevednim ljudém za perviga dohtarja v živinskih boleznih, — konjederka pa sloví večkrat tudi za dohtarco v človeških boleznih. Taka je pri nas, taka je drugod, ker se nikjer nevednih ljudí ne manjka. In ker konjederec in konjederka ne moreta vsiga umoriti, kar jima ravno pod roke pride, in ker je zdravilna moč dobrotljive natore velika, se večkrat pripetí, da se živina in človek — vkljub konjedercu in konjederki — ozdravita. In to pride potem konjedercu in konjederki v hvalo! Alj — pravijo zagovorniki konjedercov in druzih mazačev — „ti možje so skušeni, se niso scer iz bukev, pa so se iz skušinj naučili, in le skušnja mojstra dela.“ Tudi mi pravimo, da skušnja mojstra dela, — ali kdo zamore pametne skušnje imeti? Tak gotovo ne, ki nima clo nobene podlage, na ktero bi svoje skušnje vpiral, in po kteri bi zamogel vsakkratne skušnje presoditi. Skušnje tacih mojstrov-skazov so zidovju enake, ki nima nobene podstave (nobeniga fundamenta). Kdor ne pozna natanjko posamesnih delov trupla, — kdor ne vé njih opravíl o zdravim stanu, — kdor ne vé razsoditi njih pomembe o bolnim stanu, kako se eno bolestno zamnje z drugim veže in od kod izvira, — kdor ne pozna močí mnogoverstnih zdravil, povejte nam: kakošne skušnje zamore tak človek imeti? koliko se je zamogel tak človek iz svojih skušinj naučiti in za druge bolezni posneti? Kolikor zamore slepec od barv soditi, toliko vé tudi tak človek brez zdravniških vednost od bolezin. Taka je tudi s podkovanjem, če se ga loti le po rokodelsko kovač brez zdravniških vednost. Poglejte kopita in noge konj po deželi, in prič imate povsod dovelj za naše besede!

Pa — bo kak zagovornik na dalje rekel — „saj tudi vam učenim zdravnikam večkrat kaj spodletí, marsikaka živina tudi pod vašimi rokami pogine.“ To je res, — ali to kaže, da še izučeni in skušeni zdravniki ne morejo vselej bolezin natanjko spoznati, ki so večkrat skrite; če se že taka umnim in pravim zdravnikam o živinskih kakor človeških boleznih godí, kaj morate po tem še le od konjedercov in mazačev misliti, kterim je vsaka bolezin v tamno noč skrita! In — ali mislite, da je vsaka bolezin ozdravljiva, čeravno se je natanjko spoznala? in da se da vsaka bolezin mahoma ozdraviti? včasih brez vse postrežbe?

Če ima človek le mervico zdravih možganov v glavi, bo lahko razsodel, da nobena reč se ne da brez učenja naučiti, zlasti pa taka ne, ki je tako čudno skrita, kakor je živinsko in človeško truplo.

V zdravniški vednosti ni in ne more biti nobenih samoúkov, ker samouk mora imeti vse rečí očitno pred saboj, da vé presoditi, kako se bo en del k drugimu prilegel, da bo prav, in da bo mogel to napraviti, kar misli. Taka pa ni v skritih životnih delih; enakšno znamnje od zunaj ima večkrat zlo različni notranji vzrok; tega ne bo nikdar zdraviteljsk samouk presodil, ampak po svoji glavi, kakor ravno kane, bo to storil, kar je enkrat od svojiga prednika vidil, ali kar je, če je sam po sebi mazaštvo začel, si sam izmislil ali kje bral, brez vednosti in presodka: ali bo to zdravilo tudi pri ti bolezni pravo.

Skušnje — pravijo ljudje in pravimo tudi mi — naredé mojstra; pa koliko skušinj (če bi tudi pametne bile kakor niso) zamore tak človek imeti? Le svoje — téh je pa šembrano malo! Nasproti pa je tak zdravnik, ki se je zdravniške vednosti učil, vse skušnje, ki so jih mnogi zdravniki celiga sveta skoz jezero in jezero lét storili, slišal, da vé, kaj se je poterdilo, kaj ne i. t. d.

Drugo pot bomo povedali nektere povestice.

*) Po tem nadpisam bomo oznanovali ravnanje nevednih konjedercev in druzih mazačev, ki se prederznejo živinski zdravniki biti, brez da bi se bili kterikrat umniga podkovanja in ozdravljanja živinskih bolezin učili, kterih spoznanje je večkrat še težavniši, kakor spoznanje človeških bolezin. Vse gospodarje, ki so po tacih mazačih škodo terpeli, prosimo, naj nam naznanujejo take prigodbe, da jih razglasimo v prid in podučenje pametnim gospodarjem.

Vred.

Naznanilo

prihodnje izdaje noviga, občno-slovanskiga zraven tudi nemškiga, francoskiga in laškiga, in po dopustljivosti okoljšin tudi vesolniga ali celosvetniga alfabeta s priloženo kratko predlago samiga slovenskiga v poskušnjo.

Že davno so bile želje učenih Slovanov, de bi se, kakor vsi drugi narodi, tako tudi slovanske ljudstva v alfabetu in pisanju kadaj zedinile. Zakaj vsakimu, kteri od pismarije ali slovstva kaj znanja ima, je očitno, de od taciga zedinjenja povzdiga vsih vednost in znanj, in od tod obilniši omika in prebrisnost celiga naroda visi. — Le po pisavcih namreč se zamorejo vednosti in umetnije med ljudstvam razširiti. — Kdo pa si bo za pisanje, ktero toliko truda in časa terja, prizadeval: ako vidi, de za svoje bukve, ktere bi pisati vtegnil, namesti po tisučih (tavžentih) še morebiti po sto bravcov dočakovati ne more! Le same molitevske bukve ali morde še kake kmetijske vsim potrebne bodo izhajale; take pa, ktere od vednost in umetnij govoré, ki so le nekterim stanovam koristne, ali za višji omiko in prebrisnost naroda potrebne, ne bodo nikoli beliga dne zagledale. — In taka je še zdaj skoro pri vsih slovanskih odrodih, kteri vsak svoj lastni alfabet ali čerkopis rabijo, in ž njim svoje bukve in izdelke le za majhino število bravcov berljive ali čitljive, za vse druge Slovane pa, ki taciga alfabeta ne umejo, nerabne storé. Namesti de bi bukve, ki se pri njih ali pri nas izdajajo, blizo osemdeset milionov ljudi brati zamoglo, jih zamore skor večidel komaj po dva ali tri. — Kdo bo tedaj pri tacih ljudstvih od takošnih znanj in umetnij bukve pisal, za ktere se po navadnim od eniga miliona ljudi komaj po 50 ali 100 bravcov dočakovati zamore! Same zalage (Kosten) natisa bi se tako ne plačale. —

Čas je tedaj, de se vunder kadaj, in sicer pred vsim v alfabetu in pisanji zedinimo, če nočemo, de bi vsim drugim narodam na večno zadej hodili, in le drobtince poberali, ki od njih miz padajo.

Eno imenitno stopnjo naprej smo sicer v ti reči v zadnjih letih storili, kjer smo se Iliri in Slovenci v dovzemi sedanjiga alfabeta s Čehi zedinili: to de to zedinjenje se le en manjši del slovanskiga naroda obseže, in alfabet je sam na sebi tako nepripraven in pomanjkljiv, de nikdar *občni ali družni* alfabet celiga slovanskiga naroda postati ne more.

Nepripravniga ga imenujemo zato, ker mu manjka za mnoge slovanske glasove lastnih čerk, namesti kterih si le s *sekircami* pomaga, ki čistost in

lepoto natisa kazé, in pisanje skor pri vsaki besedi ovirajo; ker je zavolj njih vedno s peresam prenehati treba, de se zgornje znamja dostavijo.

Pa še temnejši stran tega alfabeta je njegova *pomanjkljivost*. Že samo za slovenski jezik mu manjka *treh*, za vse slovanske narode vkupej pa *pet glasnikov*, kteri se ne morejo s pikami ali sekircami namestiti, brez de bi se povdarkam prostor ne odtegnil. — Zunaj teh glasnikov pak mu manjka za vse slovanske narode še *devetnajst soglasnikov*, zmed kterih se nekteri s samimi nadznamki clo zaznamovati ne morejo; in če bi bilo vse ž njimi pisati mogoče, bi se namesti ene verste skoraj vedno po dve pisati in brati mogle.

De bo tedaj zedinjenje v alfabetu in pisanji vsim Slovanam mogoče, mora občni slovanski alfabet za vsak glas svojo lastno enojno in z latinskim alfabetam popolnama spovzetno čerko imeti. — In tak alfabet upamo o kratki dobi na svitlo dati.

Preden pak se to zgodí, damo v dokladi pričijočiga naznanila zgol slovenski alfabet v trojni zberi novih čerk v spregled; in želimo, de bi ga Slovenci in vsi drugi Slovani dobro presodili in poskusili. — Če bo, kakor upamo, po splohni razsoji raben in pripraven najden; bomo, kmalo ko bo mogoče, celiga slovanskiga in ž njim tudi nemškiga, francoskiga in laškiga na svitlo dali; in če bodo okoljšine pripustile, mu tudi *vesolni ali celosvetni alfabet* (Universal- oder Weltalphabet) pridružili, kteri s slovanskim vred sedem novih alfabetov obseže, in po tim takim vsim narodam in jezikam cele zemlje zadostvati zamore.

Ker je to naznanilo z doklado slovenskiga alfabeta v poskušnjo ne le Slovencam, ampak tudi vsim drugim Slovanskim narodam in verh tega tudi Nemcam, Francozam in Laham namenjeno: je moglo po tim takim v nemškim jeziku pisano biti, in se dobí v Ljubljani v gosp. Kleinmeyrovi bukvarnici pod naslovam: „Ankündigung eines allgemeinen slavischen zugleich deutschen, französischen, italienischen und eventuell auch eines Universal- oder Welt-Alphabetes mit Beigabe eines Brevimanu-Vorschlages des slovenischen Alphabetes, als Probe.“ Velja s kamnopisno polo (lithogr. Vorschl. Tabelle) vred nezvezano 40 kr. mehko zvezano 43 kr.; v začetku mesca velikiga serpana (augusta) pak nastopi štacunska cena po 1 gold. —r.

Vošilo o pevskih rečéh.

Ganljivo je v petju slišati pobožne trume romarjev, ko se bližajo cerkvici na Bleškim jezeru. Tudi v cerkvi se združeno petje vsim romarjem znanih pesem, brez orgelj, milo glasí. Večkrat pa pride z romarji tudi kak orgljarsk mojster skaza, kteri se jim vsili, da naj z orgljami petje spremlja. Pa sedaj je vse drugač. Orglje kričé tako glasno, da človeka ušesa bolé, petje se sploh v vpitje spremení, pa se vender pri vsim tem le malo besed razume. Posebno mi pa hudo pride, kadar slišim v takim združenim vpitju g. Potočnikove pesmi z lepimi g. Riharjevimi napevi tako krožiti, da niso več pervim podobne. Toraj očitno željo razglasim: naj bi se te lepe pesmi le od takih pevcov pele, kteri vender enmalo zapopadka v petju imajo; — naj se nihče ne postopi orgelj, ki z orgljami le petje morí, — in za splošno ali združeno petje pa naj se ljudem le bolj znane pesmi odmenijo, da lepe pesmi svojo lepoto obderžé. Pri Jezeru 18. rožnika 1851. J. P—l.

Novičar iz slovenskih krajev.

Xp. Iz Celja. *) 14. rožnika je stal pred porotno sodbo Jože Weiss, 23 let star kmečk fant iz Št. Kunigunde, obdolžen hudodelstva ropa. Zvedši iz govora nekiga znanca, Ruedla po imenu, da ima denarja pri sebi, ga je pričakal na neki cesti, po kteri je priti mogel; ga je ondi napadel, mu na persi pokleknil, in ker je vpil, ga je nekterikrat po glavi mahnil; ko mu je žepe preiskal, pa nič najdel (kakor je sam obstal) ga je izpustil. Ruedel je terdil, da mu je bilo 6 krajc. vzetih, ki jih je v jopiču imel. Porotniki so Weissa dopernešeniga hudodelstva ropa „kriviga“ spoznali, in sodniki ga po tem na 4 leta v teško ječo obsodili.

15. rožnika je prišla pred sodbo neka prigodba, ktera očetam in materam kaže, kako nevarno je enimu otroku prednost pred druzimi dajati, ker zanemarjeni se večkrat hudo mašuje. Martin Einfalt 25 let star sin nekiga kajžarja iz Pakovš pri Slovenji Bistrici nam je izgled tega. Zanemarjen v izreji se je vlačugarskiga življenja navadil, in je namesto dela okoli pijančeval; večkrat se je tudi noriga delal. Brata, kteri je po očetu, kakor je Martin vedno terdil, zemljiše veliko predober kup dobil, in se tako v dedšini prikrajšaniga menil, je tako sovražil, da mu je 22. sušca l. l. bil, kakor je sam obstal, pohištvo zažgal, kteriga škoda z dvema bližnjima kajžama vred, je bila na 1500 fl. cenjena. Po požigu je pobegnil. Poleg tega je bil še tatvine 32 fl. obdolžen. Porotniki so ga zdrave pameti „kriviga“ spoznali; na to je bil za 8 let v hudo ječo obsojen. — Obe ti obravnavi je vodil g. predsednik Rak po tolmaču v nemško-slovenskim jeziku. Veselo začudenje pri vsih pričujočih pa je obudil za deržavniga zastopnika tù sèm poslani derž. pravdnika namestnik g. Janez Fras, mlad nadepoln Slovenec, ki je ravno tako krepko in prepričljivo kakor gladko govoril. Zagotovil nas je, da bo, ako na višji poklic zopet k porotam v Celje pride, bo v materinskim jeziku govoril v porotah slovenskih zatožencov. Tù se ne moremo vprašanja zderžati. Zakaj nek mora bistroumen Slovenc na Nemškim službo imeti, Nemci pa brez znanosti slovenskiga jezika se med Slovenci vkvarjati?! Radi bi zvedili vganjko te zastavice.

Za tem so stali pred poroto 3 mladi prederzni hrusti Pavlovič, Gerbič in Černkovc iz Horvaškiga, delavci na železnici pri Zidanim Mostu in tovarši velike roparske derhali, obstoječe iz 20 — 25 tacih tolovajev, ki Štajarsko in Krajnsko že več časa strahujejo in ropajo. Da bi varen roparsk berlog dobili, se je eden teh tolovajev nekimu delovódu (Parthieführer) zaupal in ga za odkaz taciga zavetja naprosil. Pošteni mož pa jih je izdal in 6 so jih zasačili. Obdolženi so bili 3 ropov, perviga so dopernesli majnika 1849. léta nad Goršekam in Maljekam blizo Litije na Krajnskim, kjer so gospodarja ponoči strašno napadli, da je omoten obležal, gospodinja pa se je mogla vsred izbe na tla vleči, scer so ji žugali meso kosama s trupla porezati, ako jim vse gotovine ne da; škoda je bila na 200 fl. cenjena; poleg tega pa so tudi 17 žepnih ur, ki so bile za popraviti tukaj, poropali. Drugi rop so dopernesli ponoči 12. julija 1849 pri kmetu Merzlaku v Št. Jurju, kjer je 10 teh tolovajev njega, njegovo ženo in staro mater strašno mučilo; rop je znesel 128 fl. Tretji rop je bil 19. julija 1849 v Laških toplicah pri kovaču Sitarju, kamor se jih je nek 15 pritêplo, ki so kovača in kovačico hudo mučili in jima 36 fl. vzeli Gerbič in Pavlovič tajita te hudodelstva, ali nju tovarši, kakor tudi obropani, ki so Pavloviča za nar grozovitnišiga trinoga popisali, terdijo enoglasno nju

*) Poslani potopis pride kmalo na versto. Vred.

hudodelstvo. Trije teh vjetih roparjev so jo pred poroto pobegnili iz zapora. Porotniki so vse 3 enoglasno hudodelstva ropa „krive“ spoznali; sodniki so Pavloviča, ki je pri ti derhali zvonec nosil in kteri je gotovo še marsiktero dosihmal neznano hudodelstvo dopernesel, na 20 let v težko ječo obsodili, druga dva pa na 8 let. Ko je Pavlovič sodbo zaslišal, je rekel „da je sedaj njegova vest olajšana.“ Prav zapleteno pravdo, pri kteri je bilo 18 prič zaslišanih, je z veliko bistroumnostjo vodil dež. svetovavec g. Kopper. Tudi porotniki so se dobro obnašali in se niso truda bali, čeravno je obravnava 2 dni skoraj celi dan in 2. dan do polnoči terpela. Tudi pisavec zapisnika in tolmač g. auskultant Hofman je svojo težko nalogo izverstno doveršil. Čudno je le bilo, da pri skoz in skoz slovenski obravnavi je bil deržavniga zastopnika namestnik, ki ne ene besedice slovenskiga jezika ne razume! (Konec sledí.)

Iz Gradca. Ž. Je bila perva beseda lepe hvale vredna, gré drugoj (15. junija) gotovo dvojna in trojna. Osoba, ktere razsod velja, reče: „Pri marsikteri besedi sim že bila, pa tak še mi nobena ni dopadla.“ Pele so se ilirske, slovenske, polske in češke pesmi izverstno od konca do kraja. Skoro vse so se morale ponavljavati, nektere po dvakrat. Mladi pevci so se kaj vredno obnašali. Domorodcam je serce ponosnega veselja igralo, pak tudi pevoljubnim imenitnim drugorodcam je beseda tako ugodila, da se bodo radi spominjali te sladke urice. Neznana ginljiva mičnost slavjanskih pesem iz jedne, in živa vatrenost iz druge straní vname serce in vnese duha. Sloveči pevki tukajšnega gledišća gospoja Majerovska in gospodična Kisling ste radi v domače kolo stopile in drage materščine očitno nadušeni tako nježno in iskreno prepevale, perva polske, druga češke (in obe še zraven v ilirskem peteropevu — vsih igli) da vneta hrumeča pohvala ne hotela vtihnuti. Spodobna čast in hvala je donela milemu jarnoglasniku g. Viktoru Bučaru. Bog ga spremi na potu v drugo domače kolo na Dunaj! Jednako serčna hvala se je skazala ljubemu, nevtrudnemu pevovodju g. Benjaminu Ipavcu po prepevanju svojega mičnega napeva. Ako ti nadepolni mladenč srečno dožene, kar je tak lepo začel, mu bode imé v vencu slavjanskih pervencov na veke slovelo! Gre pa v tej domorodni reči zares vsem soúdam lepa, gre njemu, nja bratu, Šusteršiću in Križanu perva in dvojna hvala in slava. Vidoma rase in se krepi žlahtno drevce, ki so ga tukaj vsadili. Pridni sini vsestrane matere Slave mu verno strežejo. In če komaj vsajeno že tak vesele cveto, se smemo slobodno z božjo pomočjo tudi naj boljšega sadu nadjati ob svojem času! —

Novićar iz Krajnskiga.

Iz Ljubljane. O poslednjim zboru županijskiga odbora je bil g. Ambrož, namestnik mestniga župana, enoglasno za perviga mestniga svetovavca izvoljen, čeravno se ni za to službo oglasil. Ker pa g. Ambrož razmere Ljubljanskiga mesta na tanjko pozna, in se je celi čas, kar je pomočnik g. župana, nevtrudljivo v izročenih opravilih obnašal, mu je mestni odbor na nasvèt g. župana in magistrata, to važno in imenitno opravilstvo enoglasno izročil v znamnje zaupljivosti, ktero v njega stavi. — O tem zboru je bilo na dalje sklenjeno, da se nima noben nov branjevc in nobena nova branjevka več v mesto vzeti, ker se je zvedilo, da je več tacih brez pravíce v Ljubljani; ta reč se bo ojstro preiskala, ker branjevci in branjevke so med še drugimi vzroki ena tistih pijavk, ki v mestih s prekupovanjem živežev dragíno povikšujejo. Ne verjeli bi bili, ko bi ne bili od verjetnih mož slišali, da, postavimo, v Zalogu od ene meje do druge imajo branjevci in branjevke kakor z mrežo vse prepreženo, kjer vès v mesto namenjeni živež od kmetov prekupujejo, da ga morajo mestjani po tem od njih veliko dražji kupovati. Kakor je tukaj, tako je na drugih potih, kodar se živež v mesto nosi ali vozi. Tudi je gotovo, da branjevci in branjevke po tergu hodijo in kmetice barajo: po čem je to? Zvedši ceno velijo: „Le zaveži korbo, ob 11. uri bom prišel“. Tudi kmetje in kmetice v sosednih vaseh mesta so se, podučeni po mestnih branjevcih, prekupovanja lotili. Poslednji čas je tedaj, da magistrat tem draginarjem ojstro na pete stopi, njih število za veliko pomanjša, ostale pazljivo zasleduje, in prestopnike ojstro kaznuje. — Važni sklep ravno tega zbora je bil tudi, da naj se močirni pašnik v Ternovim (sploh „gmajna pri Cegovnicah“ imenovan), kteriga razdelitev Ternovci in Krakovci že dolgo želé, med deležnike razdelí, ki ga bojo po tem v rodovitno zemljo obdelali, in si s tem ne le sebi samim dobiček naklonili, temuč tudi po osušenju tega veliciga zlo močirniga zemljiša k zdravju zraka v Ljubljanski okolici pripomogli. Ravno sedaj bo pa za popravo tega močirniga zemljiša nar boljši priložnost, ker se bo dala pri ponižanju Gruberjeviga vodotoka (kanala) izkopana zemlja na to mesto zvoziti in terdna podlaga napraviti. — Slišali smo, da so bili te dni Lahi v Ljubljani, ki so na vso moč krajcarje nakupovali; pri goldinarju so ponujali 3 krajc. dobička, čeravno je denarno barantanje ojstro z drobižem prepovedane. — Te dni se je v Ljubljano neverjetna govorica zanesla, da ima kronovinsko poglavarstvo v Ljubljani in Celjovcu jenjati, in le kot kresii pod Gradec kot poglavarstvo „Notrajno-Austrianskiga“ postavljeno biti. Z oziram na deželno vstavo teh dežélá se nadjamo, da je ta govorica le zmišljena povedka. — Sedanji češnjevi somenj v Ljubljani je bil za kramarje slab, kakor je ta somenj vselej bil; goveje živine pa je bilo veliko na tergu, in po veliko nižji ceni, kakor o trojacih; cena mesa se bo tedaj mogla sedaj kmalo ponižati, kakor je že v več krajih po deželi ponižana. — V poslednji seji za Prešernov spominek se še ni nič gotoviga sklenilo; o nedeljo 14 dni mora pa ta reč sklenjeno biti.

Iz Kamnika — .ρ. — Tukajšna kmetijska podružnica je 24. dan p. m. ob devetih dopoldne svoj zbor imela. Večína udov se je zbrala, ktere je naš preljubi predsednik Mengški gospod fajmošter Janez Kuralt prijazno in po domače nagovoril. V mnogih rečeh se je pogovarjalo, in tudi naš častiti gospod kantonski poglavar žlahtni Pavič se je posvetovanja z bistroumnim pomenkom vdeleževal. Med drugim se je sklenilo, brihtniga mladiga kovača na stroške podružnice v podkovijsko učilnico kmetijske družbe v Ljubljano poslati, ki bo potlej v Kamniku prebival. Zavolj gerde napake, po kteri se v gojzdih in na travnikah s služnimi pravicami (Servituten) pridelka za tavžente vrednosti zanemari, se je odbor izvolil, ki ima nalogo leté napake pismeno izjasniti in prošno napraviti, ktera se bo po navadni poti visokimu ministerstvu predložila, da bi se posestniki tacih zemljiš oprostili in servitutarji, kteri bodo komisijam (pa nikdar ne v poti pravde) pravico skazali, odškodovali. Alj bi ne bilo dobro, če bi se tudi druge podružnice tega dela v korist kmetijstva lotile? Zbor so gospod predsednik s tem končali, da so pridnimu sadjorejcu Bavantu Kočerju iz Tujinc v imenu kmetijske družbe s serčnim nagovoram družbino sreberno svetinjo podelili. Že poprej z enakimi okinčani sadjorejci naše podružnice, med kterim je letos Grega Sedušak iz Tujinc že 3070 drevesic cepil, so bili priče te slovesnosti. —

Iz

Iz Ipavskiga 2. rožnika. J. V. *) Tukaj smo za lepim prosencam in svečanam premokro pomlad dobili, kakor mende po vsim Slovenskim. Nadjali smo se letos zgodnje — pa mende bomo le pozno letino imeli zato ker je vedno hladno bilo. Da je še o drugi polovici maja Nanos in Čavinj pobelilo — ni dobro. Slabo je tudi, da je večidel naših kmetovavcov (mende je tudi drugod tako) prekratkovidnih. Na primero: Ko se je pred nekaj časam o dobrih vinskih letinah letod kar po niski ceni vino prodajati moglo, so nekteri mlačni, drugi clo merzli do vinoreje postali. Potem pa, ko so ravnopretekli čas zastran preslabih vinskih letin v merzlejih deželah tukaj niske kot dobre vina po visoki ceni prodajali, so začeli eden pred drugim kopati in terte množiti, kot da bi za stavo šlo. To je sicer hvalevredno — ali to ni prav, da je sleherni le po takih kolčih hrepenel, ki bi dajale dosti vina — brez premislika na dobro vino. Tamo pa zastran sajenja in reje tert, kakor tudi druge napake bo luč g. Vertovcovih naukov pregnala. Da bi se nauki „kmetijske kemije“ in „vinoreje“ le pridno brali in spolnovali!

Novičar iz mnogih krajev.

Pravijo, da bo presvitli cesar 3 tedne po Galicii popotoval, po tem se bo pa v Išel v toplíce podal; na Horvaško, kakor je bilo govorejno, ne gre letos. — Ministerstvo kmetijstva se posvetuje sedaj o postavah poljske policije po nasvetih, ki so mu jih kmetijske družbe predložile. — Kmalo pride na versto posvetovanje za napravo tacih denarnic, ki bojo kmetovavcam na njih zemljiša posojila dajale. — V poštnih markah se bo neki prenaredba vpeljala; marke bojo scer ostale za frankiranje pisem; za pisma brez mark pa ne bo mogel prejemnik več plačevati, kakor je sedaj ukazano; za markano pismo bo oddajnik 1 krajc. manj poštníne plačal, ktero bo prejemnik odrajtal v zagotovilo, de je písmo gotovo prejel. Ta prenaredba je zares potrebna, ker se od več straní sliši, da sedaj marsiktero pismo v zgubo gré. — Ministerstvo kmetijstva je zavolj pomankanja lesa na Tiroljskim prepovedalo izvožnjovsiga lesa iz dežele brez dovoljenja. — Govorí se, da bo ministerstvo uka jenjalo in to opravilstvo ministerstvu notranjih oprav priklopjeno, za ministra bogočastja pa Graški škof vitez Ravšer izvoljen. — Novi bankovci po 10, 100 in 1000 fl. se bojo izdali. — Cena srebra se spreminja že dolgo časa med 25 in 26 fl. čez 100. — Nekteri časniki pripovedujejo, da se bo županijska postava prenaredila, da bojo veči posestniki veči pravice zadobili, da županov ne bo več srenja volila, ampak da se bojo po vladi volili, da župani ne bojo nikjer plačila dobivali i. t. d. Koliko je resnice na tem, se ne vé. — Ravno tako novo kakor čudno nam je bilo zvediti, da v imeniku za Laško deželo pripušenih časopisov ne stojí noben slovansk časnik! — Na Dunaji je že davk za pse vpeljan; 5 fl. se bo plačalo za nepotrebne; 2 fl. pa za potrebne pse; na Dunaji je okoli 20,000 psov — to bo dalo lep znesek, ki pride v ubožnico. — Od več krajev se sliši letos od hude toče; na Českim je unidan okoli Postupica padala po pol funta teška. — Na Ogerskim žito prav lepo stojí in obilen pridelk obeta; staro žito se že po veliko nižji ceni prodaja iz magazinov. — Na Marskim razsaja spet goveja kuga in kervava griža. — V Teržaskim časopisu se piše iz Zagreba, da so prišli ne davnej iz Dolenskiga nekteri kmetje, bana za polajšanje svoje revšine prosit; ker ban nima s Krajnsko deželo opraviti, so bili v Ljubljano na deželno poplavarstvo napoteni. — Z naselitvami na Ogerkim gré slabo; veliko revnih Nemcov, ki so se mislili ondi naseliti, so prišli po poti beračovaje nazaj. — Z veseljem slišimo novico, da je visoko učeni in iskreni rodoljub g. profesor dr. Muršeč za nadzornika za Horvaške in Slavonske gimnazije odločen; ministerstvo bi ne bilo moglo boljšiga moža izvoliti, ki bo gotovo tudi Horvatam po volji. — Letos je 600 let, kar je kava (kofè) znana; o letu 1251 je opát nekiga arabskiga samostana moč tega arabskiga sada, minihe pri ponočnih molitvah budne obderžati, znajdel. Bog daj dobro temu možu, ki nam je tako prijetno pijačo podelil! — Žalostne novice se beró, koliko morajo kristjani (Rhaja na Turškim imenovani) v Bosni preterpeti; čeravno se niso punta vdeležili, morajo stari in mladi, višji in nižji tlako na cestah delati, kamne nositi i. t. d., akoravno jim je ravnopravnost — kakor marsikje drugod — na papirju dogotovljena bila. — Še huji silstvo pa se sliši iz Rusovskiga, kjer po novim ukazu mora vsak Rus in Poljc vso srebernino, na priliko, žlice, perstane i. t. d. v določenim času prodati ali pa lot za 40 kopekov vladi izročiti; če kdo kaj tega skrije ali zatají, mu bo proč vzeto. Ubogo ljudstvo, (ako je to res), kterimu se taka sila godí!!

*) »Glas iz Goriškiga« v zadevah slovenskiga jezika nam je všeč, da vémo: kako saj en del Goriških Slovencov v prid književniga napredka misli. Vred.

Slovenske besede

v Liburnii (Istrii) nabrane.

Kračun Riegel, — zakračunati zuriegeln, — libavina Fleischmasse, — bujac ein Prügel, — zavojce Kamaschen, — nagulja eine Zerrissene, — posotulja eine Blossfüssige, — šuić ein kleiner Besen, — šujati rechen, kehren Laub, — sledovati nachlesen, — markar in alt. glag. Schriften für Notär von merkati, — osvedokovati kogar mit Zeugen überweisen, von vem, vedok Wisser, ilir. svedok Mitwisser, Zeuge, — prića kommt in diesen Schrifen immer mit dem Begriffe »Gegenwart« vor. n. p. na priću stojeća i suprotivna stran, na sude; vielleicht von pri und tù, — dotimstvo Betheilung mit Erbschaft, von dota, — razvodnik der Differenzen schlichtet, razvod Differenz, raz und voditi gleich dis und ferre, — věćevati se den Prozess fortsetzen, ilir. věće Rath, daher auch im krainisch. svet, vielleicht auch von věm, — zanočiti se sich Abends verspäten, — zapunka (samica) Haftel zapunc (samac) (an der krainischen Gränze) von zaputiti zuknöpfen zapeti; hier heissen die Haftel ažulice, — perhavka, perhavica fast zu Asche gewordene Gluth, vielleicht von prah.

Milodari.

Za Ižance je podaril F. Z. iz Tersta 2 gold. — J. Š. iz Celja 1 gold.

Za nesrečneže *Leskovške* fare je podaril g. prof. Metelko 20 gold. — g. Valentin Pleiweis 10 gold.

Vred.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnji	
	28. rožnika		23. rožnika	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik pšenice domače	2	8	2	16
1 » » banaške	—	—	2	14
1 » turšice	—	—	1	45
1 » soršice	1	40	1	49
1 » rèži	1	39	1	48
1 » ječmena	—	—	—	—
1 » prosa	1	36	1	40
1 » ajde	1	55	1	55
1 » ovsa	1	8	—	16

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*